

Bescherming natuurgebieden onder de loep

Nederland werkt hard aan de bescherming van de 162 Natura 2000-gebieden in ons land. Een landelijk kader voor regulering van veehouderijen nabij deze Europese parels van de Ecologische Hoofdstructuur blijkt echter bij de Raad van State geen stand te houden. Een speciale Taskforce bekijkt nu hoe beter invulling gegeven kan worden aan de Europese regels.

De 162 Natura 2000-gebieden herbergen zulke zeldzame planten en dieren, dat ze in Brussel zijn aangemeld voor de Vogel- en Habitatrichtlijn. Het gaat hier onder meer om de Waddenzee, het Fochteloërveen, de Veluwe en de Peel, die via de Natuurbeschermingswet worden beschermd. Alle activiteiten die de kwaliteit van het gebied kunnen beïnvloeden moeten worden getoetst. De provincie is hier doorgaans het bevoegd gezag voor. Ook stellen provincie en Rijk de komende jaren voor alle gebieden beheerplannen

op. Hierin wordt omschreven welke maatregelen zowel binnen als buiten het gebied worden genomen om de natuur te beschermen.

Toetsingskader

In veel gebieden zijn recreatiedruk, waterkwaliteit, verdroging, verzuring en vermessing belangrijke aandachtspunten. Om de verzuring- en vermessingsdruk te reguleren, is vorig jaar het toetsingskader 'Natura 2000 en ammoniak' opgesteld. Dit kader gaf aan onder welke voorwaarden landbouwbedrijven met vee in de buurt van Natura 2000-gebieden konden uitbreiden.

Minister Verburg (LNV) heeft het toetsingskader als Algemene Maatregel van Bestuur voor advies

bij de Raad van State voorgelegd. Die oordeelde eind februari dat het toetsingskader binnen de Europese regels geen stand houdt. De meeste gebieden zijn gevoelig voor de uitstoot van ammoniak uit stallen, maar zijn nu al overbelast door emissies uit industrie, verkeer en landbouw. Veel planten worden door het vermessende effect van ammoniak verdrongen, waardoor de biodiversiteit achteruit gaat. Het toetsingskader bood volgens de Raad ruimte voor groei van veehouderijen, zonder dat de afname van de overbelasting voldoende werd geborgd. Om die reden oordeelde de Raad dat het toetsingskader niet houdbaar is. Daarop schorste de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State eind maart een

vergunning. Deze was op basis van het toetsingskader verstrekt aan een veehouderij nabij een Natura 2000-gebied.

Taskforce Trojan

Nu het toetsingskader niet meer toepasbaar is, moet elke activiteit individueel worden beoordeeld op effecten op Natura 2000-gebieden. Dit is in de praktijk erg lastig. Rijk, provincies, gemeenten, natuurorganisaties en landbouwsector hebben afgesproken dat een Taskforce de impasse moet doorbreken. Onderleiding van Carlo Trojan, oud-Secretaris-Generaal van de Europese Commissie, zal de Taskforce nog voor de zomer met voorstellen komen. Ook het IPO is in de Taskforce vertegenwoordigd. Doel is een

nieuw handelingskader te ontwikkelen dat wel juridisch houdbaar is. Belangrijke onderdelen zijn het verhelderen van de Europese doelstellingen en een pakket van landelijke maatregelen en aanvullende gebiedsgerichte maatregelen. ●

Foto: Michiel Wijnbergh.

Meer informatie bij Roger Saanen, 073-6812660, RSaanen@Brabant.nl

Werken aan verbeteren luchtkwaliteit

Nederland kan pas over een aantal jaren voldoen aan de nieuwe Europese luchtkwaliteitsnormen. Dit blijkt uit het Nationale Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit. Daarom gaat het kabinet uitstel aanvragen. Het leeuwendeel van de EU-lidstaten zullen waarschijnlijk eenzelfde verzoek bij Brussel indienen.

Nieuwe toekomst gloort voor gasfabrieksterreinen

Een werkbezoek van minister Cramer (VROM) aan het voormalige gasfabrieksterrein in Oudenbosch is uitgedraaid op een puzzel, zij het geen al te moeilijke. Aan de hand van vier puzzelstukken kreeg Cramer een indruk van de herontwikkeling en bodemsanering van voormalige Nederlandse gasfabrieksterreinen.

Afvalstoffenrichtlijn in beslissende fase

De nieuwe Kaderrichtlijn afvalstoffen kent een moeilijke bevalling. De Europese Milieuraad steggelt nog altijd met het Europees Parlement over haar zogenaamde 'Gemeenschappelijk Standpunt'. Nog voor het zomerreces moet blijken of zij er samen zijn uitgekomen.

Duurzaam inkopen, gewoon doen!

Hoeveel energie kost het? En is er misschien kinderarbeid aan te pas gekomen? Het is zomaar een greep uit de eerste duurzame inkoopcriteria voor overheden, die onlangs zijn gepresenteerd door milieuminister Cramer. Tegelijkertijd gaf de minister de aftrap voor de campagne 'Duurzaam inkopen, gewoon doen!'.

Handen uit de mouwen en in de bodem

Ondanks de twintig jaar oude Wet Bodembescherming staan maar weinig mensen stil bij de grond onder onze voeten. Daar moet verandering in komen nu de intentieverklaring Bodem(sanerings)beleid, Ondergrond en Grondwater is ondertekend.

Werken aan verbeteren lucht- kwaliteit

Nederland kan pas over een aantal jaren voldoen aan de nieuwe Europese luchtkwaliteitsnormen. Dit blijkt uit het Nationale Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit. Daarom gaat het kabinet uitstel aanvragen. Het leeuwendeel van de EU-lidstaten zullen waarschijnlijk eenzelfde verzoek bij Brussel indienen.

Meer informatie bij Joyce Klink, 070-8881231, jklink@ipo.nl

Het Nationale Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) maakt voor Nederland duidelijk dat nog niet kan worden voldaan aan de Europese norm voor fijn stof die sinds 1 januari 2005 van kracht is. Naar verwachting lukt dit pas in 2011. Hetzelfde geldt voor een andere luchtcomponent, stikstofdioxide ofwel NO₂. De nieuwe norm hiervoor treedt op 1 januari 2010 in werking en Nederland zal uitstel aanvragen tot 2015. Op 10 juli is er een bestuurlijk feestje om deze mijlpaal te vieren.

Twintig lidstaten

Het eindconcept van het NSL is in mei voorgelegd aan de milieugedeputeerden en wordt vervolgens besproken in de laatste ministerraad voor het zomerreces, namelijk op 27 juni. Het beleidsvoornemen NSL wordt daarmee automatisch het kabinetsstandpunt over dit onderwerp. Daags daarna wordt het standpunt samen met een derogatieverzoek naar Brussel gestuurd. De nieuwe Europese luchtkwaliteitsnormen lijken op de korte termijn voor

veel lidstaten een brug te ver. Inmiddels is duidelijk dat zeker twintig lidstaten niet tijdig aan de luchtkwaliteitsnormen kunnen voldoen. Het lijkt waarschijnlijk dat deze lidstaten eveneens derogatie zullen aanvragen.

Traject

In het najaar gaat het NSL in het hele land de inspraak in. In de winter worden de resultaten hiervan voorgelegd aan de Eerste en Tweede Kamer. Tevens wordt in het najaar de nieuwe Europese Richtlijn in de Nederlandse wetgeving geïmplementeerd. Omdat het nationale samenwerkingsprogramma al vooruitloopt op deze Richtlijn, is het NSL alleen rechtsgeldig als de Nederlandse wetgeving hierop wordt aangepast.

Na uitstel vanuit Brussel kan het NSL dan in april 2009 definitief vastgesteld worden. Indien het verzoek wordt gehonoreerd, kan het licht op groen voor allerlei stilgevallen bouwprojecten. ●

Foto: Michiel Wijnbergh.

KORT

Klimaatsubsidie Noord-Holland

De provincie Noord-Holland stelt de komende vier jaar twee miljoen euro aan klimaatsubsidie beschikbaar. Hiermee wil de provincie een impuls geven aan projecten die bijdragen aan het voorkomen van klimaatverandering of het aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering. Non-profitorganisaties en kleine en middelgrote ondernemingen kunnen jaarlijks een subsidieverzoek indienen. Gedeputeerde Peter Visser: "We willen de uitstoot van broeikasgasen in Noord-Holland verminderen en ons beter voorbereiden op de gevolgen van klimaatverandering,

zoals de stijgende zeespiegel. Samenwerking met anderen is daarbij essentieel. Een goed klimaat voor morgen maken we nu!"

De subsidieregeling is onderdeel van het Actieprogramma Klimaat, dat de provincie eind vorig jaar lanceerde. Dit jaar richt de regeling zich op grotere innovatieve investeringsprojecten voor kleine en middelgrote ondernemingen gericht op het demonstreren van innovatieve klimaatmaatregelen. Daarnaast stelt de provincie dit jaar geld beschikbaar voor projecten van non-profitorganisaties gericht op het implementeren van klimaatmaatregelen in de eigen organisatie. ●

Miljoenen voor Klavertje 4

De ministerraad heeft er op voorstel van minister Cramer mee ingestemd om 22,9 miljoen euro beschikbaar te stellen voor het project Klavertje 4 in Venlo. Het project betreft de realisatie van een duurzaam economisch werklandschap in Venlo. Het gebied wordt gerekend tot één van de economische kerngebieden van Nederland en vormt onderdeel van de toptechnologie regio Zuidoost Nederland. De bijdrage uit het budget Nota Ruimte maakt de aanleg van de verbindingsweg A73/A67 mogelijk, waardoor onder meer de Floriade in 2012 beter bereikbaar wordt en het knooppunt

Zaarderheiken beter kan doorstromen. Ten slotte wordt het uit te breiden glastuinbouwgebied Siberië duurzaam en landschappelijk ingepast. ●

Groot handhavingscongres

Op 4 september a.s. organiseert het LOM een groot handhavingscongres. Alle 'kleursporen' - rood, groen, blauw en grijs - komen uitgebreid aan bod en ook de ministers van VROM en justitie zijn aanwezig. Voor dit congres zijn al meer dan 400 aanmeldingen binnen. Aanmelding vindt plaats via www.lom.nl. ●

Een werkbezoek van minister Cramer (VROM) aan het voormalige gasfabrieksterrein in Oudenbosch is uitgedraaid op een puzzel, zij het geen al te moeilijke. Aan de hand van vier puzzelstukken kreeg Cramer een indruk van de herontwikkeling en bodemsanering van voormalige Nederlandse gasfabrieksterreinen.

Nieuwe toekomst gloort voor gasfabrieksterreinen

Foto: Michiel Wijnbergh.

Milieuminister Cramer was onlangs in gemeente Oudenbosch (Brabant) op uitnodiging van de IPO-stuurgroep Gasfabrieksterreinen. Deze stuurgroep coördineert en stroomlijnt de bodemsanering van de zwaar verontreinigde oude gasfabrieksterreinen. Puzzelstukken stonden tijdens het bezoek symbool voor de bijdragen die nodig zijn voor het (her)ontwikkelingsproces. Dit alles gezien vanuit de praktijk in Oudenbosch, als voorbeeld voor de landelijke aanpak.

Bestuurlijke ambitie

Voor het eerste puzzelstuk ging wethouder Huijpen (gemeente Halderberge) in op de rol van de gemeente. Hierbij zijn vooral de bestuurlijke ambitie en de wil om tot resultaat te komen belangrijke succesfactoren gebleken. De eerste plannen voor de ontwikkeling van het gebied, zo'n tien jaar geleden opgesteld, bleken niet haalbaar. Uiteindelijk is pas het derde plan uitgevoerd. Dit vraagt dus om een bestuurlijk commitment gedurende meerdere collegeperiodes. De wethouder vroeg in zijn presentatie ook aandacht voor de vele regels en procedures, waarin het proces soms lijkt te verzanden.

Bodemsanering

Het tweede puzzelstuk was dat van de bodemsanering. Roland Somers (V&S Milieu Adviseurs) gaf een toelichting op de aanpak en het verloop van de bodemsanering in Oudenbosch. Duidelijk werd dat de bouwplannen en de bodemsanering procesmatig, technisch, procedureel, contractueel én financieel met elkaar zijn verweven. Hij wees op de 'black box' van de ondergrond: bodemonderzoek is, zeker bij gasfabrieksterreinen, niet altijd voldoende om een compleet beeld te krijgen van de verontreiniging. Vaak wordt de situatie pas echt duidelijk op het moment dat de teerput opengaat. Dit is een extra onzekerheid in de toch al complexe aanpak van herstructureringsprocessen op locaties in binnensteden.

Risico's projectontwikkeling

Projectontwikkelaar Van Agtmaal kwam met het derde puzzelstuk op de proppen: de financiële risico's. Voor herstructureringsprocessen waar dit bij speelt vormen de risico's rond het saneren van de bodem vaak een struikelblok. De toch al hoge saneringskosten vormen immers een extra onzekere factor op de grondexploitatie. De durf en wil van de projectontwikkelaar om deze uitdaging toch aan te gaan, hebben in Oudenbosch absoluut bijgedragen aan het succes. Het goed in kaart brengen van deze risico's en vroegtijdige openheid over de financiële mogelijkheden van alle betrokken partijen, kan het aantal onzekerheden verminderen en daarmee het proces versnellen.

Samenwerking

Tot slot lichtte gedeputeerde Onno Hoes (Noord-Brabant) het vierde en laatste puzzelstuk toe. Want ook de provincie heeft een belangrijke rol in het stimuleren van de samenwerking tussen de verschillende betrokken partijen. Dit betekent vooral adviseren en faciliteren, passend binnen de huidige provinciale regierol. Noord-Brabant heeft daarnaast subsidie verleend voor zowel de bodemsanering (vanuit het gasfabriekenprogramma) als de herstructurering (vanuit ISV). Een andere duidelijke stimulans voor Oudenbosch is het Brabantse pilotproject 'Bouwen binnen strakke contouren' geweest. Deelname aan de pilot betekende dat gedurende vijf jaar extra woningbouw mogelijk was, mits dit op binnenstedelijke locaties gebeurde. Dit heeft voor een extra versnelling gezorgd.

Succesfactoren

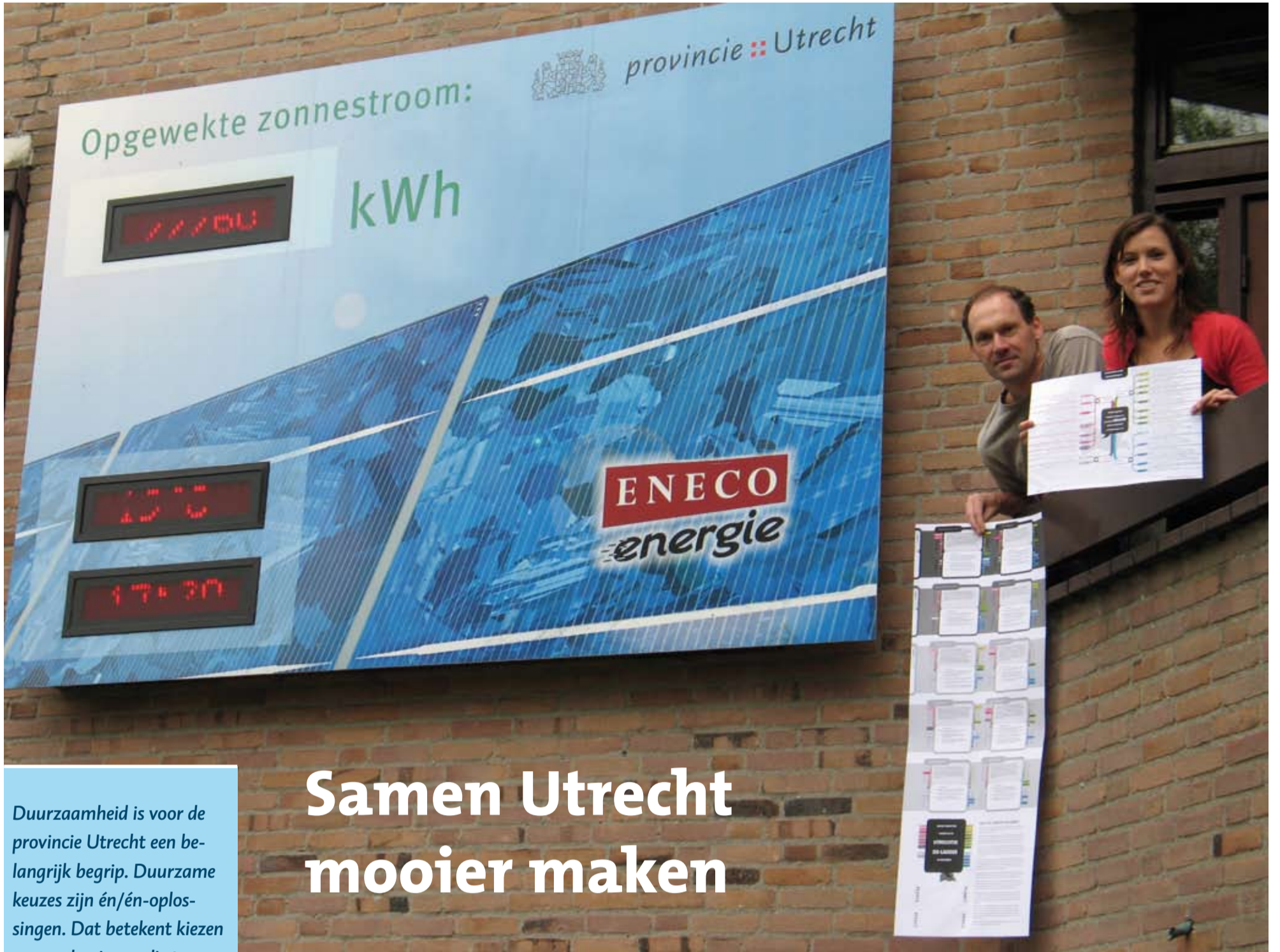
De vier puzzelstukken omvatten samen de belangrijkste succesfactoren voor de sanering en herstructurering van voormalige gasfabrieksterreinen. Gedeputeerde Onno Hoes overhandigde de opgeloste puzzel symbolisch aan minister Cramer. Na de presentatie was er nog een afsluitende rondleiding over het terrein in Oudenbosch, waar de sanering nog in volle gang is. ●

Meer informatie bij Frency Huisman, lid IPO-stuurgroep Gasfabrieksterreinen, 070-4417481, fpa.huisman@pzh.nl

Gedeputeerde Hoes (rechts) en minister Cramer; de laarzen zijn een presentie van burgemeester Osterloh van de gemeente Halderberge. Foto: Provincie Zuid-Holland.

Duurzaamheid is voor de provincie Utrecht een belangrijk begrip. Duurzame keuzes zijn én/én-oplossingen. Dat betekent kiezen voor oplossingen die toekomstbestendig zijn voor de economie, de natuur én het welzijn. Bijvoorbeeld door de bereikbaarheid te verbeteren én tegelijkertijd te zorgen voor een schonere lucht en minder geluidshinder door openbaar vervoer, stil asfalt en groene golven.

Samen Utrecht mooier maken

De medewerkers milieu, Dick Neuteboom en Liza Groeneveld, naast het digitale klimaatbord op het provinciehuis en met in hun handen de DO-ladder. Foto: provincie Utrecht.

Op een breed scala aan beleidsterreinen wil de provincie Utrecht duurzaamheid stimuleren. Niet alleen op het gebied van mobiliteit, wonen, economie en ruimtelijke ordening, maar ook om andere aandachtsgebieden. Om op die manier steeds vaker én/én-keuzes te kunnen maken. Het motto van de provincie is hierbij: 'Samen maken we Utrecht mooier'.

Actieplan

Leidraad voor de nieuwe duurzame weg vormt het 'Actieplan Duurzaamheid'. Bestaande plannen worden met behulp van dit plan verder verduurzaamd. Denk bijvoorbeeld aan schonere vormen van transport, levensloopbestendige wijken en duurzaam ondernemen, maar ook duurzaamheid in de eigen bedrijfsvoering van de provincie. Dus niet alleen werk maken van iets als duurzaam inkopen, maar ook bijvoorbeeld een toekomstbestendig provinciehuis neerzetten. Het actieplan is dan ook zowel gericht op externe partijen als op de eigen organisatie.

Afwegingskader

Binnen het actieplan zijn twee instrumenten ontwikkeld om de Utrechtse plannen duurzamer te maken. Eén daarvan is het 'Afwegingskader Duurzame Ontwikkeling'. Dit dient als leidraad om provinciale projecten en activiteiten te beoordelen op hun mate van duurzaamheid, maar ook ter inspiratie voor de beleidsmakers. Zo kan een integrale afweging gemaakt worden tussen de belangen van people, planet en profit, en de effecten van het beleidsplan op volgende generaties en plaatsen elders in de wereld.

DO-ladder

Met behulp van het afwegingskader zijn voor een groot aantal provinciale projecten verbeteringsuggesties gedaan. Een tiental van deze projecten zijn terug te vinden op het tweede instrument, de 'Duurzame Ontwikkeling (DO)-ladder'. Dit instrument maakt het mogelijk de mate van duurzaamheid van projecten, acties en beleidsuitgangspunten in te schalen en de ambitie vast te stellen. De DO-ladder vormt ook meteen de basis om de duurzame inspanningen te monitoren. Het idee erachter is dat duurzame ontwikkeling

begint met kleine stapjes. Goede duurzame initiatieven kunnen steeds een treetje hoger komen, naarmate er rekening wordt gehouden met meer aspecten van duurzaamheid. Het actieplan biedt hiertoe ook gereedschappen. Het gaat dan om ondersteuning in de vorm van trainingen, kennis, financiële bijdragen en monitoring. Voor het verduurzamen van bestaande projecten is vanuit de organisatie vijf miljoen euro beschikbaar.

Externe partijen

Het actieplan strekt zich uit tot buiten de muren van het provinciehuis. De provincie wil immers graag ruimte bieden aan nieuwe duurzame initiatieven en creativiteit vanuit gemeenten, bedrijven en maatschappelijke organisaties. In het najaar van 2008 komt er subsidie beschikbaar voor ondersteuning van nieuwe externe projecten die een (hoge) plek op de DO-ladder verdienen.

Juiste kennis?

Uit enkele sessies met medewerkers blijkt dat er inspiratie en ideeën genoeg zijn om plannen nog duurzamer te maken. Maar hebben projectleiders en -medewerkers wel de juiste kennis en vaardigheden in huis om hier handen en voeten aan te geven? Omdat dit natuurlijk essentieel is om daadwerkelijk successen te boeken, wordt het actieplan gekoppeld aan het programma 'Leren voor Duurzame Ontwikkeling' (LvDO). Een belangrijk deel van het LvDO-budget wordt ingezet voor kennis- en leertrajecten en om de deelname van belangrijke stakeholders mogelijk te maken. ●

Meer informatie bij Doron Verstraelen, 030-2582122, doron.verstraelen@provincie-utrecht.nl www.provincie-utrecht.nl

Schakeldag goed initiatief

**InfoMil, onderdeel van Senter-
Novem, is voor de medewerkers binnen de overheid de schakel tussen beleid en uitvoering op het gebied van milieuwet- en regelgeving. Naast de helpdesk, website en handreikingen, organiseert InfoMil informatiebijeenkomsten. Dit jaar heeft InfoMil deze bijeenkomsten geclusterd tot een nieuw concept: de Schakeldag.**

Het doel van de Schakeldag is om de deelnemers een snelle update

van de nieuwe wetgeving te geven, praktische tips over de uitvoering en handhaving te geven, vragen te beantwoorden en met elkaar te discussiëren. Op 8 mei vond de eerste van in totaal drie Schakeldagen plaats. Ruim 250 deelnemers deden mee aan in totaal 32 sessies en keerden aan het einde van de dag enthousiast naar huis.

Later dit jaar organiseert InfoMil nog twee Schakeldagen. Op 25 september (Chasse Theater, Breda) en op 13 november (Burgers Zoo, Arnhem).

Ook dan zal voor een groot aantal actuele milieuwet- en regelgevings-thema's de laatste ontwikkelingen toegelicht worden en is er ruimte voor vragen en dialoog. Op de website over de Schakeldagen kunt u precies lezen welke onderwerpen aan bod komen. Tevens treft u daar de diverse presentaties van onderwerpen van de eerste Schakeldag aan. ●

Informatie:
www.infomil.nl/schakeldagen

KORT

Duurzaam glastuinbouwgebied

Terneuzen krijgt het meest duurzame glastuinbouwgebied van West-Europa. Het totale gebied zal 400 ha beslaan. Hiervan is in totaal 250 ha bestemd voor bebouwing met kassen. Een opleidingscentrum is al in aanbouw. Door industriële restwarmte en CO₂ van de omliggende industrieën te gebruiken, besparen de tuinders in het gebied netto zo'n 90 procent ten opzichte van traditionele kassen. Zo bespaart men per jaar het gasverbruik van twee steden ter grootte van Terneuzen. Doordat het gehele gebied nieuw wordt opgezet, is het op een unieke wijze in te passen in het bestaande landschap. In totaal wordt 60 ha groen rondom het gebied ingericht. Daar-door is er niet alleen veel ruimte voor water en groen maar ontstaat ook de mogelijkheid voor recreatief medegebruik. Hiervoor worden onder meer fiets-, wandel- en ruiterspaden aangelegd.

De regio over het project Glastuinbouw Terneuzen is in handen van de regionale havenautoriteit Zeeland Seaports. Hierdoor kunnen tuinders optimaal profiteren van alle faciliteiten in de regio. Ontsluiting van het gebied vindt plaats via de modaliteiten weg, water en goederenspoor. De onmiddellijke nabijheid van het havengebied garandeert directe ontsluiting van het voor de tuinbouw zeer belangrijke Engelse achterland. ●

Eén pakket voor vergunningverlening en handhaving

Roxit en Royal Haskoning werken sinds kort samen aan de integratie van twee systemen: Squit XO en SESOM. Hierdoor komt er voor het eerst een complete en integrale oplossing beschikbaar op het gebied van vergunningverlening en handhaving voor gemeenten, milieudiensten en provincies. Squit

XO integreert alle bestaande vergunning- en handhavingstaken in één systeem van eenvoudige kapvergunningen tot complexe bouw-, milieu- of omgevingsvergunningen, en van vrijstellingsprocedure tot voorbereidingsprocedure voor een nieuw bestemmingsplan. SESOM is software met een groot actueel tekstenpakket voor vergunningverlening. Via een abonnementsregeling krijgen gebruikers zes maal per jaar de beschikking over een actueel tekstenpakket. Roxit en Royal Haskoning werken ook samen bij het aanbieden van inhoudelijke checklisten voor (mobiel) handhaven. Op deze manier biedt de samenwerking ook een inhoudelijke samenhang tussen vergunningverlening en handhaving.
Informatie: 'www.royalhaskoning.com' en 'www.squit.nl' ●

Subsidie voor schoon vervoer

Bedrijven die schone en duurzame brandstoffen willen leveren, kunnen daarvoor subsidie krijgen van de provincie Brabant. Doel is om in de provincie een dekkend netwerk te realiseren van twaalf openbare vulpunten waar bioethanol, biodiesel en aard- en biogas kunnen worden getankt. Subsidie is er ook voor het grootschalig aanschaffen van voertuigen voor de zakelijke markt die op deze brandstoffen kunnen rijden. Met deze maatregelen wil Brabant de luchtkwaliteit verbeteren en een bijdrage leveren aan de reductie van het broeikasgas CO₂. De provincie heeft daarbij de voorkeur voor het gebruik van brandstoffen gemaakt van organische rest- en afvalstromen, liefst van Brabantse producenten. Zo worden niet alleen vervoer en transport minder afhankelijk van fossiele brandstoffen maar zijn bovendien de transportkosten en -afstanden tussen producent en distributiepunt laag en krijgt de regionale economie een impuls. De subsidieregeling is onderdeel van het Brabants

Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit. Dat bevat een totaalpakket aan maatregelen die ervoor zorgen dat in Brabant ten minste wordt voldaan aan de Europese normen voor luchtkwaliteit voor wat betreft stikstofoxiden (NO₂) in 2015 en fijn stof (PM₁₀) in 2011. De provincie voert dit beleid uit samen met gemeenten, regionale samenwerkingsverbanden en de milieudiensten.
Informatie: www.schonereluchtinbrabant.nl ●

Energiepark Fryslân

Een energiepark aan de zuidwestkant van Leeuwarden moet Fryslân op de kaart zetten als centrum van duurzaamheid en schone energie. Dat plan onthulden onlangs wethouder Waanders en gedeputeerde Andriessen. Op dat bedrijvenpark zal uitsluitend ruimte komen voor bedrijven die zich bezighouden met duurzame energie en wattertechnologie. Bedrijven mogen daar energie produceren - bijvoorbeeld uit afval. Maar er kunnen ter plaatse ook experimenten worden uitgevoerd, aldus Waanders. Watertecnologisch instituut Wetsus ontwikkelt mogelijk ter plaatse een demonstratiecentrum waar met nieuwe productieprocessen wordt proefgedraaid. Maar in ieder geval zal er ruimte komen voor een deel van de ongeveer vijftien bedrijven die rond het instituut zijn gegroeid.

Het energiepark moet Fryslân nadrukkelijk op de kaart zetten als plaats waar nieuwe projecten met duurzame energie worden aangedurfd. Dat moet bedrijvigheid trekken die in de provincie banen en inkomsten oplevert. "De ontwikkeling van technologie op gebied van duurzame energie zal de komende 25 jaar harder gaan dan wij ons kunnen voorstellen", voorspelt gedeputeerde Andriessen. "Daarom is het zaak er met zo'n park nu bij te zijn." ●

Column De uitvoering

Implementeren

Juist toen ik in de IPO-toren was aangetreden, woedde daar een strijd over goede en foute woorden. De foute woorden kwamen op een zwarte lijst te staan. Ambtelijk jargon moest in de ban. Implementeren is - in tegenstelling tot uitvoeren - zo'n fout woord. Jip noch Janneke is ooit op het gebruik ervan betrapt. Het Oranjelegioen in het stadion wisselt het Aaaaanvulluuuuuh! nooit af met een vet Implementeruuuuuh! Mijn vaste voornemen was dus dat woord nooit meer te gebruiken. En aldus transparantie in de communicatie te bewerkstelligen.

En dan zit ik ineens midden in een overleg met VROM over de verdere aanpak van de interbestuurlijke dossierteams voor de beïnvloeding van de Europese regelgeving. De vergadering is een kwartiertje aan de gang. Ik realiseer me, dat alle sprekers het foute woord implementeren dan allemaal al ten minste tien keer in de mond genomen hebben. De voorzitter vraagt wat IPO ervan vindt (zover hebben we het in ieder geval gebracht!). Nou kan ik toch moeilijk roepen dat het woord fout is. Voordat ik het me goed en wel realiseer speel ik de bal terug. En stel de vraag wat we eigenlijk onder implementeren verstaan.

Dat heeft een verrassend effect. De gespreksdeelnemers komen met heel verschillende interpretaties. Brusselse uitwerkingwetgeving door daarvoor aangewezen comités oppert de een. Het door Europa maken van richtsnoeren, die eerder gemaakte richtlijnen uitleggen, brengt een ander naar voren. De uitleg die het Europese Hof van Justitie in Luxemburg geeft, wordt genoemd. Concrete besluiten van de Europese Commissie, bijvoorbeeld op derogatie-verzoeken vanuit de lidstaten, blijkt een vierde mogelijkheid. Nee, brengt de dienstdoende jurist naar voren, het gaat bij implementeren om wat er in Nederland gebeurt: de omzetting van Europese regels naar Nederlandse wetgeving. Zelf noem ik dan uiteraard dat het om de uitvoering van die regels gaat. De VROM-Inspectie benadrukt dat het bij implementeren met name om de handhaving van die regels gaat. Monitoring en evaluatie moeten hierbij echter zeker niet worden vergeten, benadrukt het planbureau.

Gelukkig heeft de vergadering een voorzitter die in het vak gepokt en gemazeld is. Hij bedenkt een compromis. Implementeren is dat allemaal! Tevreden, en met de afspraak deze visie verder te verwerken bij de aanpak van de interbestuurlijke dossierteams, gaan de deelnemers naar huis.

Ik verlaat met gemengde gevoelens de vergadering. Natuurlijk, de voorzitter heeft het bij het rechte eind. Implementeren is dat allemaal. Maar dat maakt het wel moeilijk om het woord niet meer te gebruiken. Hoe vertel ik dat in de IPO-toren? En in de Kerngroep Europees Milieubeleid, waar we hebben afgesproken ons juist niet met implementeren bezig te houden?

Even tellen. Het foute woord staat nu al tien keer in deze column. Ik geef het op. Ik zal implementeren blijven gebruiken.

Ronald Groen,
Provincie Zuid-Holland, lid Kerngroep
Europees Milieubeleid

Van bodemmonsters naar bodemschatten

Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen gaan een bodemconvenant opstellen. Tijdens een bestuurdersconferentie op 21 mei 2008 viel het startschot door het ondertekenen van een gezamenlijke intentieverklaring.

Onder de titel 'Van bodemmonsters naar bodemschatten' wordt gewerkt aan een convenant tussen Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen (zie ook pag. 12). Resultaten van een viertal regionale conferenties dienen als onderlegger bij het opstellen van het convenant. In december volgt een tweede bestuurdersconferentie, waarbij het convenant wordt ondertekend.

Onderwerpen die in het convenant aan de orde komen zijn:

- Afspraken over spoedlocaties;
- Duurzaam gebruik van de ondergrond;
- Nieuwe instrumenten;
- Aanpak grootschalige grondwaterverontreinigingen;
- Benutten van kansen in het bodembeleid.

KORT

Energie neutrale huizen

Samen met provincies, gemeenten en bedrijfsleven wil minister Cramer de bouw van energieneutrale woningen stimuleren. Hiervan is de CO₂-uitstoot 1000 in plaats van 10.000 kilo. In dit kader bezocht de minister onlangs twee voorbeelden van zulke energieneutrale huizen in het Friese Kollum. De huizen gebruiken schone energiebronnen als zonnepanelen en

energiezuinige waterpompen, waardoor energie - na afschrijving van de aankoopkosten - niets meer kost. De minister bezocht ook een woning met een nieuwe hoogrendementsketel op aardgas, die zowel warmte als stroom opwekt. Deze ketel stoot veel minder CO₂ uit en is dubbel zo zuinig als de huidige hr-ketels. Dit kan op jaarbasis zo'n 350 euro schelen. Bovendien zijn de nieuwe ketels makkelijk te plaatsen omdat ze op de bestaande aansluiting passen •

Inkoop duurzame grondstoffen

Steeds meer afnemers beschouwen duurzaamheid als een selectie criterium. Uit onderzoek blijkt echter dat zij grote behoefte hebben aan praktische informatie over duurzame producten en diensten. Voor hen is er goed nieuws. MVO Nederland heeft een overzicht gemaakt om MKB-bedrijven te helpen om hout, papier/karton, koffie, thee, cacao en katoen duurzaam in te kopen. Een

speciale website biedt praktische informatie over de inkoop van duurzame grondstoffen, waarmee de ondernemer direct aan de slag kan. Ook brengt de site verschillende bedrijven in beeld die op dit gebied al succesvol opereren. Zie: www.mvonderland.nl/duurzamegrondstoffen •

Foto: Provincie Utrecht

gastcolumn

Jan de Wilde, gedeputeerde wonen, milieu en duurzaamheid, provincie Utrecht

Kiezen voor de juiste balans

Duurzaamheid gaat zeker hoge ogen gooien op het 'woord-van-het-jaar'-verkiezingen. Het staat op ieders agenda. In het begin van deze eeuw was het geen thema. Nu volgt het ene na het andere duurzaamheidsinitiatief. En dat is goed. Kiezen voor duurzaamheid is kiezen voor balans en daarmee voor het leefbaar houden van Nederland voor volgende generaties.

Dat neemt niet weg dat werken aan een toekomstbestendig Nederland een hele kluit is. Neem alleen maar de uitdagingen waar de provincie Utrecht voor staat. Ik noem de aanpak van het woningtekort en de bereikbaarheid, de versterking van de leefomgeving van mens en dier en het tegengaan van geluidshinder en slechte luchtkwaliteit. Daar komt nog bij dat we de prachtige natuur die we hebben willen beschermen en uitbouwen. Schijnbare tegenstrijdige doelen. Niet bouwen lijkt goed voor de natuur, maar is niet goed voor de economie. En op de lijst met dilemma's is dit helaas niet het enige.

Het is gemakkelijk qua tijd en geld te kiezen voor één aspect. Met bouwen in het groen wordt het tekort snel en adequaat aangepakt. Mensen hebben snel een woning, maar de nadelige gevolgen voor groen, bereikbaarheid en recreatie zijn direct zicht- en voelbaar. In deze complexe situatie van belangen biedt duurzaamheid een uitstekende houvast. Niet blind voor het ene gaan, breng de belangen, oftewel people planet, profit, in balans.

De kunst bij het in balans brengen is leren door doen. Dat gaat niet van de ene op de andere dag, maar ook niet door er heel veel over te praten. Wij selecteren projecten die passen bij onze ambities en willen opgedane kennis voor onszelf én voor anderen verder benutten. De provincie kiest

hierbij voor samenwerkingspartners die de schijnbare tegenstellingen met elkaar kunnen verenigen om zo te komen tot oplossingen.

Gelukkig zijn er nu al mogelijkheden die de tegenstrijdige belangen kunnen overbruggen. Initiatieven waarover ik enthousiast ben. Een voorbeeld is overkapping van spoor en snelwegen. Dit levert én meer ruimte op voor de broodnodige woningbouw én duurzame energie, terwijl de geluidshinder aanzienlijk vermindert en fijnstof en broeikasgassen worden afgevangen. Als we ook overstappen op schone brandstoffen en beter openbaar vervoer zijn we goed op weg.

Een geheel ander voorbeeld dat laat zien hoe het anders kan is woningbouwlocatie Rijnenburg. Samen met de gemeente Utrecht en Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden kiezen we voor een klimaatbestendig en duurzame wijk. Het doel is een wijk waarbij nu en in de toekomst prettig gewoond, gewerkt en gerecreëerd kan worden. Een uitdaging, want Rijnenburg is een gebied met bijzondere landschappelijke kwaliteiten en ook nog eens belangrijk als het gaat om water. Samen met internationale deskundigen, wetenschappers en belanghebbenden gaan we Rijnenburg in een klimaatatelier ontwerpen. De drie partijen streven naar creatieve en vernieuwende oplossingen en combinaties op het terrein van duurzaam ruimte- en materiaalgebruik, waterhuishouding, energie, mobiliteit, wonen, gezondheid, recreëren en werken. Als daar straks ook nog de marktkennis aan wordt toegevoegd, kan het niet anders dan een succes worden. Ik ben heel blij met dit project. Aan de andere kant besef ik me dat dit pas het begin is van de weg om duurzaamheid in de praktijk te brengen. Maar hopelijk geldt ook hier: goed voorbeeld doet volgen.

Afvalstoffenrichtlijn in beslissende fase

Foto: Michiel Wijnbergh.

De nieuwe Kaderrichtlijn afvalstoffen kent een moeilijke bevalling. De Europese Milieuraad steggelt nog altijd met het Europees Parlement over haar zogenaamde 'Gemeenschappelijk Standpunt'. Nog voor het zomerreces moet blijken of zij er samen zijn uitgekomen.

Eind 2007 heeft de Europese Milieuraad haar Gemeenschappelijk Standpunt gepubliceerd. Dit is het uitonderhandelde tekstvoorstel voor de nieuwe Kaderrichtlijn afvalstoffen, zoals die is opgesteld door de lidstaten in de Milieuraad. In het voorstel had de Raad al rekening gehouden met 55 van de 120 amendementen, die het Europees Parlement in Eerste Lezing had aangenomen. Dat het Parlement toch nog niet helemaal tevreden is met het resultaat, blijkt uit de liefst 80 amendementen op het Gemeenschappelijk Standpunt. Half juni is de deadline voor de Tweede Lezing. Dan wordt duidelijk of de Raad en het Parlement er samen zijn uitgekomen. Dat wordt nog een hele klus. Want naast een heleboel kleinschalige tekstaanpassingen, zijn er nog een flink aantal hete hangijzers.

Afvalhiërarchie

Een belangrijk geschilpunt is nog de afvalhiërarchie (Ladder van Lansink). Het Parlement wil graag een striktere toepassing van deze hiërarchie dan tot dusver wordt toegepast. Ook dringt het Parlement aan op expliciete doelstellingen voor hergebruik van afvalstoffen: 50% voor stedelijk afval en 70% voor bouw-, sloop- en industrieel afval in 2020. Ook moet het vrijkomen van afvalstoffen zoveel mogelijk worden beperkt, dus in 2012 mag dit volume niet hoger zijn dan in 2009. Het Parlement stemt nu wel in om afvalverbrandingsinstallaties (AVI's) met een hoog energierendement als nuttige toepassing te zien, maar alleen op voorwaarde dat er doelstellingen voor hergebruik en preventie worden opgenomen in de Kaderrichtlijn.

End-of-waste

Dan is er ook nog het 'end-of-waste' concept. Het Parlement streeft naar een beperkte lijst van afvalstoffen die daarvoor in aanmerking komen. Hiervoor moet zogenaamde horizontale wetgeving worden opgesteld. Verder mag er volgens het Parlement geen wettelijke basis zijn om dit concept toe te passen op andere afvalstoffen, dan die welke de Commissie voorstelt. De definitie van bijproduct, zoals de Raad die heeft opgenomen in de Kaderrichtlijn, vindt het Parlement onacceptabel. Deze leidt alleen maar tot meer verwarring en beperkt de reikwijdte van de richtlijn. Tot slot zijn ook nog enkele artikelen over gevaarlijk afval door het Parlement aangescherpt en wil men de inzameling en verwerking van biologisch afval (bio-waste) verplicht stellen voor de lidstaten.

Meer informatie bij Karel Giesen, 073-6808444, kgiesen@brabant.nl

Addertje onder het gras

Er is ook nog een ander addertje onder het gras: Artikel 21, het toestaan van

algemene regels voor afvalverwerking. Het Parlement heeft een amendement aangenomen dat voor alle afvalbewerkingen – dus ook de nuttige toepassing van afvalstoffen (R-handelingen) – altijd een vergunning nodig is. Dit gaat volledig in tegen het voorstel van de Milieuraad om algemene regels voor nuttige toepassing voor alle afvalstoffen toe te staan. Als dit amendement stand houdt, dan wordt het erg moeilijk om de regeldruk voor nuttig toepasbare afvalstoffen te verminderen. ●

KORT

Gelders Transitie Centrum

De Gelderse energie- en milieuondernemers willen een Gelders Transitie Centrum (GTC) oprichten. Het GTC richt zich op het ontwikkelen, delen en toepassen van kennis op energie- en milieugebied. Dit moet de basis vormen voor levensvatbare projecten zoals een waterstofbuslijn tussen Apeldoorn, Arnhem en Nijmegen, een energie-neutrale woonwijk in Apeldoorn en een duurzaam energieproject van de Arnhemse dierentuin.

Om vaart achter dit soort ontwikkelingen te zetten, moet de rijksoverheid fors investeren in energie- en milieu-innovaties. Die oproep deed oud BASF-topman Harry de Vries namens het Energie en Milieutechnologie Project (EMT-Project), een regionaal netwerk van tientallen ondernemingen in deze sector. Daarnaast moet wet- en regelgeving volgens de ondernemers worden aangepast voor een gunstiger ondernemersklimaat in de

EMT-sector. Zo pleit de Doesburgse zonnepanelenfabrikant Ubbink voor een veel progressiever subsidiebeleid voor zonnepanelen, zoals in Frankrijk of Duitsland, momenteel de grootste afzetmarkt voor Ubbink. Het Arnhemse ingenieursbureau Cumae pleit voor een nationaal fonds voor het afdekken van risico's van het boren naar aardwarmte als nieuwe energiebron. En het Arnhemse Nedstack, producent van brandstofcellen voor waterstofmotoren, ziet graag dat de overheid mede het initiatief neemt om de transitie van fossiele brandstof naar waterstof te versnellen. De gevraagde steun moet komen van het landelijke ontwikkelingsprogramma Pieken in de Delta van het ministerie van Economische Zaken. De Kamerdelegatie van VROM en EZ was onder de indruk van de innovatiekracht van de regio ●

Omgevingsvergunning in hippe rapvideo

De provincie Gelderland wil met de Omgevingsvergunning (Wabo) 'in rap tempo een tevreden klant'. Letterlijk en figuurlijk. Daarom is het wat en hoe van de nieuwe omgevingsvergunning in een hippe rapvideo gegoten, met als titel 'Het is de Wabo!'.

Als het even kan, wil Gelderland snel aan de slag met de Wabo. Dat betekent dat ruim 250 medewerkers vergunningverlening en handhaving op tijd geïnformeerd moeten worden over de inhoud van de Omgevingsvergunning. Met de vlotte rapvideo is hiertoe een eerste aanzet gegeven. De video is tijdens een medewerkersbijeenkomst enthousiast ontvangen.

Wabo is cool

De tekst van de rap is als volgt:

*Ik ben een baas met een heel groot bedrijf
Produceren en bouwen dat is wat me drijft
Het gaat goed het is cool maar ik sta in de rij
Een vergunning of zes en ontheffing erbij*

*Weer en steeds weer naar die overheid
Ik word gek van die lui, ja, het zijn er wel vijf
Man ja, nu opeens kan ik weer aan de slag
Want die Wabo komt eraan en dat is een goede slag
Ja die overheid is er voor mij nog maar één
Die vergunning komt goed, en als het kan zelfs meteen
Samen werken en gaan dat is wat ze doen
En die zaak kost me nu toch al een boel minder poen*

*Ik ben een zakenman en ik doe mijn werk
Maar ik heb geen tijd want ze staan vijf man sterk
Om de beurt aan de poort voor alweer een check
Controleur die en die, ja ze maken me gek*

*Het is de Wabo, ja de Wabo
En alle vergunningen samen vind je daarzo
Al die oude regeltjes, ja we waren ze beu
Voorschriften voor wonen, ruimte en milieu*

*Maar zometeen kan het helemaal in één keer
Samen doen samen tijd, ik weet het meteen weer
Is het mis is het goed, en kan ik er wat aan doen
Want die Wabo komt voor mij en dat is wel zo cool*

*Ik woon naast een flink bedrijventerrein
En het riekt in mijn huis, ja wat zou er nou zijn
Eerst gemeente en brandweer en burens gebeld
Iedereen zegt oké, maar ik word niet teruggebeld*

*Maar nu ga ik gewoon naar provincie-internet
En ik kijk wat er scheelt, ja dan weet ik het maar net
Of ik bel de provincie en die zetten het recht
Wat? Wat? Wat? Ja, ze zetten het recht!*

*Het is de Wabo, ja de Wabo
En alle vergunningen samen vind je daarzo
Al die oude regeltjes, ja we waren ze beu
Voorschriften voor wonen, ruimte en milieu*

*Het is de Wabo, ja de Wabo
En alle vergunningen samen vind je daarzo
Al die oude regeltjes, ja we waren ze beu
Voorschriften voor wonen, ruimte en milieu*

Video

De tekst is geschreven door Carla Nikkels en Hafty en uitgevoerd door Hafty. De video is geregisseerd door Slik, samenstelling en productie zijn in handen van Bijl PR. Om de rapvideo zelf te bekijken: www.bijlpr.nl/siteview/?url=siteview/&url=siteview/&cid=119&geluid=0

(Bron: MilieuCompact, mei 2008)

Foto: Michiel Wijnbergh

KORT

Noordoostpolder krijgt grootste windenergiepark

De provincie Flevoland, de Koepel Windenergie Noordoostpolder, gemeente Noordoostpolder en het Rijk gaan zich sterk maken voor versnelde realisatie van het grootste windenergiepark op land in Nederland. Het plan gaat uit van zón 80 tot 100 windmolens met een capaciteit van 5 Megawatt per molen, genoeg voor 450.000 huishoudens. Het project is vergelijkbaar met een middelgrote energiecentrale. Volgens minister Cramer past de ontwikkeling van dit windmolenpark in het streven om te komen tot gebundelde locaties waar windenergie kan worden opgewekt. De intensieve samenwerking tussen alle partijen is daarbij een schoolvoorbeeld voor andere groot-schalige windmolenparken. Het project vergt een half miljard inves-

tering en is een geweldige impuls voor de economische positie van Noordoostpolder. De planontwikkeling van grote projecten vereist intensieve samenwerking, aldus gedeputeerde Blik. De gedeputeerde, tevens voorzitter van de stuurgroep Windenergie Noordoostpolder, is verheugd dat haar pleidooi om tot samenwerking te komen nu werkelijkheid is geworden •

Jongeren adviseren over duurzame energie

De provincie Limburg werkt samen met onder andere gemeenten, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties aan projecten om energie te besparen en om gebruik van schone energie te stimuleren. Als onderdeel van het IVN-lesprogramma 'Scholen voor Duurzaamheid' heeft de provincie leerlingen van Limburgse scholen gevraagd hun toekomstbeeld voor een duurzame

energievoorziening in 2050 te schetsen. In totaal zijn veertien Limburgse klassen uit het voortgezet onderwijs aan de slag gegaan met vragen van de provincie, zoals: Hoe ziet een klimaatneutrale energievoorziening in Limburg in 2050 er volgens de jongeren uit? Welke maatregelen moeten hiervoor worden genomen? En wat is het effect voor de CO₂ uitstoot in de Limburg? Een docent: "De leerlingen komen met verrassende ideeën, die in een aantal gevallen het proberen waard zijn. Denk bijvoorbeeld aan het gebruiken van vrijkomende energie in een sportcentrum of het opwarmen van water onder het wegdek van de A2." Onlangs presenteerden 110 jongeren in het Gouvernement aan de Maas hun ideeën aan gedeputeerde Bert Kersten. Informatie: www.scholenvoorduurzaamheid.nl/limburg •

Duurzaam inkopen, gewoon doen!

V.l.n.r.: Annelies van der Kolk (gedeputeerde Gelderland), Godelieve Wiffels (bestuurder Waterschap Groot Salland), minister Cramer en Alfred Veltman (burgemeester Someren) staan klaar om met een slag op de gong het startsein te geven voor de campagne 'Duurzaam Inkopen, gewoon doen!'. Foto: Lieneke Termont, Schuttelaar & Partners

Hoeveel energie kost het, welk materiaal is er gebruikt en is er misschien kinderarbeid aan te pas gekomen? Het is zomaar een greep uit de eerste duurzame inkoopcriteria voor overheden, die onlangs zijn gepresenteerd door milieu-minister Cramer. Tegelijkertijd gaf de minister de aftrap voor de campagne 'Duurzaam inkopen, gewoon doen!'.

"Duurzaam inkopen moeten we vanaf nu dus echt gewoon doen", stelde de minister bij de presentatie van de duurzame inkoopcriteria. "Er is geen enkel praktisch bezwaar meer. Ik heb met mijn collega's afgesproken dat we binnen alle ministeries de opgeleverde criteria direct toepassen."

Eerste productgroepen

Bij de inkoop letten overheden voortaan op energie- en materiaalgebruik, maar ook op sociale aspecten als kinderarbeid. Het Rijk wil in 2010 voor 100 procent duurzaam inkopen. Gemeenten hebben het doel, volgens hun Klimaatakkoord, op 75 procent gezet en provincies en waterschappen op 50 procent. De eerste duurzame inkoopcriteria zijn bestemd voor de productgroepen audiovisuele apparatuur, reproductieapparatuur, hardware, drukwerk, dienstauto's, zware voertuigen, mobiele voertuigen, onderhoud transportmiddelen, leerlingenvervoer, gehandicaptenvervoer, openbaar vervoer, grondverwerving, bouwrijp maken terrein, grondwerken en sanering/bodemreiniging. Begin 2009 zullen de criteria van alle 80 productgroepen klaar zijn.

Campagne

Om de ambities te realiseren is de campagne 'Duurzaam inkopen, gewoon doen!' opgezet. Deze campagne moet bestuurders en inkopers helpen om snel en efficiënt met duurzaam inkopen aan de slag te gaan. De campagne is een gezamenlijk initiatief van de koepelorganisaties VNG, IPO, UvW en het Rijk. Meer dan honderd bijeenkomsten worden georganiseerd bij gemeenten, provincies, waterschappen en ministeries. Dit najaar kijkt VROM welke vooruitgang de verschillende overheden geboekt hebben. Dit gebeurt in de vorm van een monitor, die inzicht biedt in de toepassing van de duurzaamheidscriteria bij aanbestedingen door de overheden. De resultaten worden aan de Tweede Kamer gerapporteerd. ●

Jan de Graaf

De duurzaamheidscriteria zijn te vinden op: www.senternovem.nl/duurzaaminkopen.

KORT

Biologische voeding

Maar liefst acht op de tien Noord-Hollanders zijn positief over biologische producten. Negen op de tien vinden het een goede zaak dat de provincie biologische en streekproducten promoot. Zo blijkt uit een recent onderzoek van onderzoeksbureau Blauw. Gezonder, smakelijker, diervriendelijker en beter voor het milieu zijn de belangrijkste argumenten voor het consumeren van biologische en streekproducten. Het

volledige onderzoeksrapport is te vinden op www.noord-holland.nl ●

Taakgroep warmte-koude opslag

Het Rijk, de provincies en de gemeenten gaan grootschalig gebruik maken van warmte/koude-opslag. Minister Cramer heeft toegezegd een taakgroep op te zetten die dit op korte termijn mogelijk moet maken. Daarbij neemt het ministerie van VROM het voortouw, in samenwerking met het IPO, de VNG en de

Unie van Waterschappen. Warmte/koude-opslag is een duurzame energiebron, waarbij water wordt opgeslagen in een geïsoleerde wateropvang in de grond. 's Zomers pompt men warm water naar beneden, dat in de winter voor verwarming naar boven gaat. 's Winters gaat koud water de opslag in, dat in de zomer voor koeling retourneert. Het systeem levert vooral goede resultaten als het op grote schaal wordt toegepast, zoals bij nieuwbouwwijken en bedrijventerreinen. Daarvoor is

een goede en snelle samenwerking tussen de verschillende overheden nodig. Ten aanzien van de rolverdeling tussen die partijen bestaat echter onduidelijkheid over de wetten en regels, zoals wie de regie voert over het gebruik van de ondergrond, welke duurzame criteria daarbij moeten worden gehanteerd en bij wie de baten van de energiewinning terecht komen. Naar verwachting presenteert de taakgroep eind 2008 de eerste resultaten ●

Klimaatakkoord versterkt inzet provincies

Vrijwilligers planten bomen in het 'klimaatbos' van Natuurmonumenten. Foto: Michiel Wijnbergh

De provincies zijn hard aan de slag met de klimaatproblematiek. Daarmee dragen zij bij aan het realiseren van de nationale en Europese ambities op dit gebied. Een akkoord met het Rijk zal de inzet om klimaatverandering tegen te gaan en Nederland klimaatbestendig te maken versterken.

Provincies hebben de ambitie om een substantiële bijdrage leveren aan de klimaatmaatregelen. Daarbij werken zij samen met andere overheden en private partners.

Inzet versterken

Om die inzet te versterken, wil het IPO een akkoord over energie en klimaat met het Rijk afsluiten. Het afremmen van de klimaatverandering en het aanpassen van Nederland aan deze veranderingen staat hierin centraal. Ook biedt het akkoord een opening om beter samen te werken met gemeenten, water-

schappen en bedrijfsleven om de noodzakelijke veranderingen op tijd voor elkaar te krijgen.

Klimaatacties

In het akkoord komen alle aspecten van de klimaatacties aan bod:

- de realisatie van duurzame energievoorziening op grote schaal;
- het inrichten van een duurzame mobiliteit;
- het bevorderen van energiebesparing en het vermindering van de uitstoot van broeikasgassen;
- het stimuleren van en ervaring opdoen met innoverende concepten om te voorzien in duurzame energie;
- de aanpassing aan klimaatverandering, zoals de ruimtelijke inrichting, de inrichting van hittebestendige steden en de inrichting van watersystemen, plus het anticiperen op klimaatverandering in belangrijke economische sectoren als bijvoorbeeld landbouw, toerisme en recreatie. ●

Meer informatie bij Marten van der Gaag, 070-8881217, mvdgaag@ipo.nl

KORT

Energielekken in beeld

Het infrarood scannen van een gebouw is een effectieve methode om onvermoede energielekken op te sporen. Ook

Foto: Milieufederatie.

nieuwe gebouwen vertonen lekken, zo blijkt uit 'Ontdek het lek', een initiatief van de Provinciale Milieufederaties waarbij 24 gebouwen zijn gescand. De scans zijn verricht door Gasunie Engineering & Technology. Door onvermoede lekken tijdig op te sporen, kunnen efficiënt stappen worden gezet om energie te besparen, zowel in de woning- als utiliteitsbouw. Daarom moet de overheid het gebruik van IR-technologie stimuleren, stellen de Provinciale Milieufederaties. Het eerste gebouw betrof de woning van de Friese Commissaris van de Koningin, Ed Nijpels (zie foto). De woning kreeg een 7,5, een voldoende dus. Nijpels wil echter meer: "Ik daag Gasunie uit om met voorstellen te komen die mijn woning nóg energiezuiniger maken". Gasunie gaf aan deze handschoenen op te nemen.

Informatie: www.ontdekhetelek.nl ●

Week van de bodem

Op 21 mei startte het Nationale Jaar van de planeet Aarde met het initiatief Bewust Bodemgebruik. Met een inspirerend programma vestigt dit initiatief de aandacht op het belang van bewust gebruik van de bodem bij bestuurders en beleid, wetenschap, bodemprofessionals en bodemgebruikers. Dit gebeurt onder meer door een podium te bieden voor alle initiatieven op dit vlak. Daarnaast wordt geprobeerd netwerken met elkaar te verbinden die betrekking hebben op de thema's 'klimaat en energie', 'inrichting stad en land' en 'natuurlijk bronnen' in relatie tot het thema bodem. Het initiatief beleeft een hoogtepunt van 26 november tot en met 3 december 2008, tijdens de 'Week van de Bodem'. Informatie: www.bewustbodemgebruik.nl / www.mijnaarde.nl ●

Goede oogst aan projectresultaten

In interprovinciaal verband vormt het professionaliseren van de handhaving een van de speerpuntactiviteiten. Foto: Michiel Wijnbergh

De interprovinciale samenwerking heeft in 2007 eens te meer veel geslaagde milieuprojecten opgeleverd. Dat blijkt uit het zojuist verschenen jaarverslag PRISMA 2007.

Het IPO is tevreden dat de interprovinciale samenwerking op milieugebied nog steeds zo goed is na al die jaren. Dit ondanks de hoge werkdruk in de provinciehuizen. Hierdoor is het voor provinciemensen niet altijd even gemakkelijk om tijd vrij te maken voor de IPO-projecten. Gelukkig geldt ook nog steeds het aloude adagium 'IPO-werk is eigen werk'. Het IPO bedankt dan ook alle mensen die hier weer hun steentje aan hebben bijgedragen.

Duurzaamheid

De 23 interprovinciale milieuprojecten in 2007 hebben weer een aantal concrete en bovendien aansprekende resultaten opgeleverd. Zo zijn bijvoorbeeld twee reeds bestaande instrumenten - 'Duurzaamheidsprofiel van een locatie' en 'Duurzaamheidskansenkompas' - volledig op elkaar afgestemd. Ook zijn er duurzaamheidskansenkaarten ontwikkeld. Verder zijn de kosten en milieuproblemen voor de geluidproductieplafonds voor provinciale wegen vastgesteld. Meer hierover staat in het rapport 'Geluidproductieplafonds voor provinciale wegen - een GIS studie naar kosten en milieuproblemen'.

Vermeldenswaard is ook de matrix welke is bijgehouden van de te volgen Nederlandse regelgevingsdossiers. Hierin wordt per dossier (wettelijk) een toelichting gegeven op de stand van zaken, en wordt de voortgang beschreven. Een soortgelijke matrix van Europese beleids- en regelgevingsdossiers is eveneens regelmatig geactualiseerd. Alle provincies plukken hier de vruchten van.

Vergunningverlening

Voor de vergunningverlening zijn volledig bijgewerkte kaderstellende branchedocumenten verschenen. Tevens is het nu mogelijk om de capaciteit voor vergunningverlening en handhaving in de verschillende provincies onderling met elkaar te vergelijken. Dit dankzij het rapport 'Kengetallen provinciale handhaving en vergunningverlening Wet milieubeheer'. In maart 2007 is in Flevoland een Nationale IMPEL-dag georganiseerd voor vergunningverleners en handhavers vanuit Europees perspectief. Voorts is voor de minister van

VROM een voortgangsrapportage opgesteld over de professionalisering van de milieuhandhaving.

Vulstations en CO₂-opslag

In 2007 verscheen verder het rapport 'Inventarisatie vulstations alternatieve brandstoffen', waarin een beeld wordt geschetst van het landelijke netwerk van dergelijke vulstations. Het rapport 'Provinciale ambities opwekking duurzame energie en CO₂-opslag in relatie tot schoon en zuinig' is eveneens met goed gevolg afgerond. De monitoringwebsites 'www.kefm.nl', 'www.iporivm.nl' en 'www.smp.nl' zijn aangepast en worden beheerd. Ondertussen zijn ook de mogelijkheden verkend om provinciale monitoringverplichtingen onder te brengen bij landelijke kennisinstituten. ●

Het jaarverslag PRISMA 2007 is - net als het programma PRISMA 2008 - te verkrijgen bij mevrouw Couvret van het IPO, fax 070 8881280, of te downloaden via www.iporivm.nl.

KORT

Energieservicepunt West-Holland

Het Energieservicepunt West-Holland is online.

Het servicepunt is een portal van twee bestaande websites voor particulieren en een nieuwe website voor ondernemers uit het midden- en kleinbedrijf over energiebesparing. Bijzonder van de websites is de combinatie van informatie en de mogelijkheid een offerte aan te vragen voor het uitvoeren van energiebesparende maatregelen. Informatie: www.energieservicepuntwest-holland.nl ●

Van wieg tot wieg

In Amsterdam vond onlangs een mini-conferentie plaats over 'Cradle to cradle' oftewel 'van wieg tot wieg'. Uitgangspunt van dit concept is het denken in kringlopen. De resultaten van de succesvolle mini-conferentie worden verwerkt in een Visiedocument. Daarnaast is een speciale website ontwikkeld, met daarop onder meer de presentaties van de inleiders, de resultaten van de drie workshops en de resultaten van het paneldebat. Ook bevat de site waardevolle informatie om met het concept aan de slag te gaan. Informatie: www.partnersforinnovation.com/C2Cadam/ ●

Meer informatie bij Joyce Klink, coördinator PRISMA, 070-8881231.

Handen uit de mouwen en in de bodem

Ondanks de twintig jaar oude Wet Bodembescherming staan maar weinig mensen stil bij de grond onder onze voeten. Daar moet verandering in komen nu de intentieverklaring Bodem(sanerings)beleid, Ondergrond en Grondwater is ondertekend.

Ondertekening van de intentieverklaring. V.l.n.r. gedeputeerde Klip-Martin (Drenthe), minister Cramer en wethouder Van Dooremolen (Zwolle).
Foto: carlo@quintsys.com

In De Winkel van Sinkel in Utrecht kwam eind mei een select gezelschap van zo'n vijftig gedeputeerden, wethouders en dijkgraven bijeen, terwijl ook minister Cramer acte de présence gaf. Gedeputeerde Tanja Klip-Martin (Drenthe) memoreerde in haar betoog dat het alweer twintig jaar geleden is dat de Wet Bodembescherming tot stand kwam. "Helaas staan maar weinig mensen stil bij de bodem. De burger kent de bodem vooral vanwege water en gif. Maar biodiversiteit, archeologische bodemschatten en bijvoorbeeld ook de smaak van de aardappel zijn in de bodem te vinden", aldus de gedeputeerde.

Samenhang

Inmiddels is een nieuwe beleidscyclus gestart, met daarin weer meer aandacht voor de grond onder onze voeten. Dat biedt nieuwe mogelijkheden voor overheden om samenhang aan te brengen en kansen te verzilveren. De provincies zijn daarom blij met de intentieverklaring. Belangrijke voorwaarde voor samenhang is dat overheden de integrale verantwoordelijkheid kunnen nemen voor de omgeving. Dat treft, want de provincies hebben de sanering van spoedlocaties consequent, solidair en volgens afspraak uitgevoerd. Dat neemt niet weg dat in deze nieuwe ronde geld een cruciale rol speelt. Voorkomen moet worden dat het beleid verzandt in afwachting van financiering vanuit de markt.

Duurzaam en verantwoord

Minister Cramer (VROM) stelde dat we de ondergrond kunnen benutten. Maar dan wel duurzaam en verantwoord, met aandacht voor ecosystemen en grondwaterstromen. Er zijn nog wel wat knelpunten op te lossen, zoals de bevoegdheden op het terrein van grondwater. Cramer wil een doelmatige en efficiënte besluitvorming, ook in de aanpak van verontreinigd grondwater. Alleen uitgaan van vervuiliingsbron en bijbehorende pluim geeft een te simpele voorstelling van zaken. Dat bleek uit voorbeelden van grondwater-

verontreinigingen die sprekers van de VNG en de Unie van Waterschappen aandroegen. De minister wil daarom in wet- en regelgeving ruimte maken voor een gebiedsgerichte aanpak. Ook overweegt zij afkooparrangementen met bedrijven. Mocht de sanering onverhoopt duurder uitvallen, dan draagt de overheid het restrisico. In het opkomende geroezemoes haastte Cramer zich te benadrukken dat het uiteraard wel betaalbaar moet blijven.

Spoedlocaties

Belangrijke prioriteit voor de minister is de aanpak van spoedlocaties. Op basis van het risico worden er drie vormen onderscheiden: humaan, ecologisch en verspreiding. De minister legt de nadruk op de spoedlocaties die gezondheidsrisico's voor de mens opleveren. De sanering blijft vaak te lang liggen en het is minder aantrekkelijk om bestuurlijk op in te zetten. De afweging wordt vooral beïnvloed door de forse kosten die ermee gemoeid kunnen zijn.

Dit betekent dat er een gemeenschappelijke opdracht ligt om zo spoedig mogelijk vast te stellen welke spoedlocaties er nog zijn. Dit is een grote opgave voor gemeenten en provincies. De minister pleit hierbij dan ook voor een pragmatische aanpak en 'handen uit de mouwen'.

Heikel punt

Het heikele punt van de financiering pareerde de minister door direct aan te geven dat ze geen toezeggingen kon doen over extra geld. Eerst is een inventarisatie nodig van de spoedlocaties, vervolgens overeenstemming over de doelstelling(en) en daarna komt de financiering pas ter sprake. Overigens zullen de middelen voor bodemsanering in de visie van de minister onderdeel gaan uitmaken van het provinciefonds. ●

Meer informatie bij Arjan Stoffels, 070-888 1218, ASTOFFELS@ipo.nl

ip milieuwerk

uitgever

Milieu werk wordt uitgegeven door het Interprovinciaal Overleg
Postbus 16107
2500 BC Den Haag
telefoon 070 8881212

abbonementen en adreswijzigingen

Adrepak
Postbus 45666
2504 BA Den Haag

eindredactie en productie

De Graaf Communicatie
Enkhuizen
telefoon 0228 326068
e-mail: graafcom@wxs.nl

basisvormgeving

Jeronimus van Pelt (Saskia Mpiana)

opmaak

Herman R. Fuit Den Haag

cartoon

Wim Stevenhagen

druk

RS Drukkerij bv Rijswijk